

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice
Domeniul Sociologie

Revitalizarea cămășii femeiești de
sărbătoare. Studiu calitativ

Rezumat

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Dumitru Stan

Doctorand:

Mădălina Căpraru

Iași

Septembrie

2023

Cuprins	
Introducere.....	1
Capitolul 1. Repere teoretice.....	10
A. Vestimentația populară românească.....	10
a. Continuitatea și unitatea costumului românesc – adevăr istoric sau discurs ideologic.....	11
b. Tipuri de vestimentație.....	14
c. Cămașa femeiască de sărbătoare între element distinctiv al costumului popular și iia națională.....	17
B. Cămașa femeiască românească – incursiuni istorice.....	20
a. Cămașa de lucru.....	20
b. Cămașa de sărbătoare.....	21
c. Cămașa femeiască în lucrările de specialitate românești.....	22
d. Relația individului cu cămașa femeiască de sărbătoare în funcție de perioada istorică.....	50
Capitolul 2. Noțiuni metodologice.....	53
C. Perspectiva metodologică asupra temei.....	53
a. Obiective și întrebări de cercetare.....	53
b. Modelul teoretico-epistemologic de orientare a demersului sociologic.....	54
D. Grounded Theory.....	65
a. Despre grounded theory în contextul revitalizării cămășii femeiești de sărbătoare.....	65
b. Codificarea în Grounded theory.....	70
E. Culegerea și analiza datelor.....	75

a. Eșantionul de lucru.....	75
b. Criterii de eșantionare.....	76
c. Participanți.....	80
d. Metode de colectare și analiză a datelor.....	83
e. Utilizarea soft-ului Nvivo.....	96
f. Grafic coduri Nvivo.....	107
Capitolul 3. Rezultate.....	109
F. Cămașa femeiască de sărbătoare în secolul al XXI-lea.....	112
a. Ie sau cămașă în discursul cultural.....	112
b. Ie sau cămașă în discursul mișcării de revitalizare.....	114
c. Cămașa femeiască între obiect socio-magico-utilitar și obiect cultural-estetic.....	115
d. Cămașa femeiască: creație și recreație artistică.....	122
e. Cine menține vie imaginea cămășii românești?.....	134
G. Șezătorile urbane – un nou actor social pe scena cămășii femeiești de sărbătoare. Exemplificări.....	145
a. Studiu asupra șezătorilor urbane.....	145
b. Scopul șezătorilor urbane.....	149
c. Cadru socio-economic și legal al cămășii femeiești de sărbătoare.....	166
d. Surse de revitalizare și erodare a cămășii femeiești de sărbătoare.....	170
e. Kitsch– autentic tradițional– artizanat.....	176

H. Grupul Revitalizatorilor.....	195
a. Revival, revitalizare sau inventarea tradițiilor?.....	195
b. Revitalizatori, colecționari și pasionați, în relația cu cămașa femeiască de sărbătoare.....	198
I. A revitaliza sau a nu revitaliza cămașa femeiască de sărbătoare. Elemente de bună practică.....	226
a. Elemente de bune practici în alcătuirea ghidului.....	227
b. A revitaliza sau a nu revitaliza cămașa femeiască de sărbătoare?.....	231
Concluzii.....	235
Limite.....	241
Perspective de cercetare viitoare.....	241
Limite de natură teoretică.....	242
Limite referitoare la cercetarea empirică.....	242
Glosar.....	245
Bibliografie.....	247
Anexe.....	269

Introducere

Arta a reprezentat temă de studiu pentru varii domenii științifice, independente de cele artistice, cum sunt: sociologia, antropologia, filosofia, etnologia, istoria, arheologia, estetica etc. Mai nou, inclusiv matematica și științele cibernetice cercetează arta. Datorită domeniilor variate de expresie, arta a fost și continuă să fie studiată din diverse perspective.

Ca formă de exprimare eminentamente umană, arta reprezintă rezultatul raportului dintre realitatea exterioară (lumea reală, obiectivă, aceeași pentru toți actorii sociali) și realitatea interioară a creatorului (realitatea exterioară trecută prin filtrul viziunii acestuia, prin trăirile lui interioare) (Huyghe, 1971). Cu alte cuvinte, arta reprezintă concretizarea estetică, în forma fizică și spirituală, a realității trăită de către artist, precum și a comunității pe care acesta o reprezintă. În funcție de modul și publicul pentru care este creată, arta poate fi dedicată publicului larg sau elitelor. Este ceea ce Bourdieu numea artă dedicată maselor și „arta pură” (Bourdieu, 2012, 192). Aceeași este situația și în cazul artei tradiționale care, deși este dedicată publicului larg, a fost creată de săteni pentru uzul propriu, evoluția ei istorică a creat mai multe forme mai mult sau mai puțin genuine ale artelor tradiționale (tradițional, artizanat, kitsch).

Din acest motiv, există mai multe niveluri de atestare a artei tradiționale, plecând de la creator – meșter, artizan, meșteșugar, pasionat/ neofit – și ajungându-se până la muzeograf, etnograf sau alți specialiști în domeniu. Existența atâtor actori sociali interesați de soarta ansamblului de artă tradițională, fiecare cu interese diferite, a

dus la apariția unei pletore de definiții și defineri ale obiectului de artă tradițională.

Un prim nivel de atestare este cel oficial, efectuat de experții în domeniu – un fel de echivalent al criticilor și instituțiilor de artă – și este compus din muzeografi, cercetători și meșteri tradiționali. Despre cei din urmă, pot afirma că sunt autorități în domeniu, deoarece au învățat tehnicile de lucru și valorile specifice meșteșugului lor prin transmiterea naturală, spontană, în familie sau în comunitate.

Cel de-al doilea nivel de atestare a artei tradiționale se realizează pe două paliere diferite: unul neoficial, realizat la nivel individual, și unul hibrid. Atestarea la nivel individual este realizată de actori sociali neavizați, care consideră tradițional orice obiect de inspirație tradițională care se pliază pe gustul lor estetic.

Recent, însă, a apărut un mod de atestare hibrid la care participă o parte din autoritățile implicate în atestarea oficială – muzeografia în colaborare cu un grup eterogen de persoane al căror numitor comun este pasiunea și interesul pentru cămașa femeiască de sărbătoare cusută înainte de secolul al XX-lea, și dorința de a o readuce în actualitate, de a o revitaliza.

Pentru a studia procesul de revitalizare prin care trece cămașa femeiască cusută înainte de secolul al XX-lea, consider necesară înțelegerea perspectivei evoluției istorice, funcționale, estetice și economice prin care a trecut arta tradițională. În acest sens, am identificat și delimitat cinci mari perioade istorice care au avut un impact major asupra aspectului și evoluției cămășii femeiești de

sărbătoare la români, după cum urmează: perioada preromantică (1850-1900), perioada romantică (1900-1943), perioada comunistă (1944-1989), perioada postcomunistă (1990-1999) și perioada contemporană/sec. al XXI-lea (2000 – prezent).

Fiecare perioadă este caracterizată de o evoluție specifică a artelor tradiționale și de un discurs diferit în ceea ce le privește. Am ajuns la această periodizare în urma consultării lucrărilor de specialitate redactate în diverse perioade (acolo unde au fost disponibile) sau dedicate acelor perioade. De asemenea, la baza acestei clasificări au stat observațiile personale și discuțiile cu revitalizatori, artizani, meșteri și specialiști în domeniu.

După cum am arătat și pe parcursul tezei doctorale, acțiunile culturale și politice specifice fiecărei perioade istorice au avut o influență importantă asupra procesului de revitalizare realizat în zilele noastre. Astfel, începând cu anul 2012, se pun bazele acțiunii de readucere în actualitate a imaginii cămășii femeiești de sărbătoare, cu scopul de a înlocui imaginea ei ca element identitar românesc cu cea a cămășii femeiești de sărbătoare cusute înaintea secolului al XX-lea. Sursele de inspirație pentru mișcarea de revitalizare sunt tocmai documentele redactate în acele perioade.

Colectivitățile care au pus bazele procesului de revitalizare sunt formate din grupurile de cusut urbane și au devenit obiectul de studiu al tezei de față. Prin actul de a revitaliza cămașa am observat încercarea membrilor șezătorilor urbane de a crea o legătură cu un *illo tempore* ideal, cu strămoșii noștri, posesori ai unor creativități și sensibilități în acord cu universul.

Pentru că revitalizatorii sunt destul de puțin studiați pe teritoriul țării noastre, cel puțin la momentul începerii demersului de cercetare, am considerat potrivită abordarea *grounded theory* în ceea ce privește selectarea surselor de informație, colectarea și analiza datelor.

Capitolul 1 – Repere teoretice

A. Vestimentația populară românească

Termenul „vestimentație românească cuprinde atât „îmbrăcămintea” casei, care este așezată, de obicei, în „camera bună” (Iuga, 2011, 78-79), cât și veșmintele pe care le folosesc sătenii pentru a se îmbrăca. Cele din urmă sunt împărțite, după scop, în haine de lucru – destinate purtării de zi cu zi, respectiv haine de sărbătoare. Dintre hainele de sărbătoare se remarcă cămașa femeiască de sărbătoare din perspectiva discursului construit în jurul ei ca element marcant al identității românești. Ca urmare a acestui discurs, dar și a contextului geopolitic în care el a apărut, cămașa tradițională, cu caracteristici distincte pentru fiecare zonă etnografică în parte, a devenit cămașa națională, unitară și aceeași pentru întreaga țară.

Din aceeași rațiune de utilizare a portului tradițional ca marcă a identității naționale, s-a încercat înlocuirea treptată a termenilor regionali utilizați pentru cămașa femeiască cu termenul cult „ie”.

B. Cămașa femeiască românească – incursiuni istorice

Această rubrică reprezintă o incursiune în istoria veșmântului femeiesc de sărbătoare, atât din perspectiva rolului jucat de el în viața oamenilor sau a comunității, cât și din perspectiva importanței care i s-a acordat. Ca atare, a studia istoria cămășii femeiești de sărbătoare presupune a înțelege impactul pe care l-au avut asupra ei comunitatea creatoare, interesele politice și economice,

precum situațiile politică, economică, socială și culturală specifice diferitelor perioade istorice.

În urma analizei lucrărilor de specialitate, pe lângă spațiul extins acordat straielor tradiționale purtate de femei, a mai ieșit la iveală și felul în care aceasta a fost transformată în obiect politic ca monedă a garantării unității poporului român în fața marilor puteri europene. Ca urmare a discursului construit în jurul cămășii tradiționale, dar și a mișcărilor extensive extensive de a păstra și promova portul tradițional românesc, o mișcare de uniformizare a acestuia a început să aibă loc.

Înainte de identificarea diferitelor tipuri de straie, sunt importante o serie de mențiuni precum diferențierea dintre termenii ie și cămașă, cu toate variațiunile sale regionale, precum și dintre termenii cămașă și cămașă națională, cea din urmă însumând ideologia unificatoare care a avut ca scop ștergerea diferențelor dintre regiuni, drept urmare, a urmat prezentarea cămășilor tradiționale din diferitele regiuni administrative și etnografice ale țării.

Au fost supuse analizei și straiul femeiesc de sărătoare din perspectiva influenței pe care cutea regală și mai apoi comunismul le-au avut asupra sa.

Capitolul 2. Noțiuni metodologice

C. Perspectiva metodologică asupra temei

Popularitatea iei artisanale tradiționale în detrimentul cămășii tradiționale a dus la apariția unei mișcări de reactualizare culturală prin readucerea în contemporaneitate a straielor tradiționale cusute înaintea secolului al XX-lea. Această mișcare de reactualizare culturală aduce cu sine o serie de efecte asupra tradiției încă vii a cusutului de cămăși, precum și asupra percepției publicului și autorităților despre tradiția cusutului de veșminte tradiționale. Drept urmare, am ales să studiez procesul de revitalizare a veșmintelor tradiționale cusute înaintea secolului al XX-lea, fondatorii acestei mișcări precum și efectele fenomenului de reactualizare culturală asupra straielor tradiționale.

Pentru a susține scopul și motivația acestei cercetări, au fost dezvoltate următoarele obiective:

1. analiza și delimitarea fenomenului de revitalizare a cămășii femeiești de sărbătoare;
2. identificarea și studierea inițiatorilor procesului de revitalizare;
3. investigarea efectelor procesului de revitalizare asupra imaginii cămășii femeiești de sărbătoare;
4. delimitarea unor recomandări de păstrare, transmitere și promovare a tipurilor de cămăși femeiești de sărbătoare existente la noi în țară.

La baza obiectivelor stau următoarele întrebări de cercetare:

1. ce este procesul de revitalizare?

2. ce implică procesul de revitalizare?
3. ce sunt șezătorile urbane?
4. cine sunt membrii șezătorilor urbane?
imaginii cămășii femeiești de sărbătoare?

Pentru a răspunde la întrebările de cercetare enumerate, am adoptat modelul teoretic interacționist simbolic din perspectiva lui Blumer, completată de perspectiva teoretică social construcționistă, după modelul lui Berger și Luckmann. Am folosit aceste două modele teoretice deoarece tradiția, dar și practicile, valorile și obiectele tradiționale sunt rezultate a interacțiunii dintre indivizi, precum și a procesului de creare și co-creare a semnificațiilor cu care aceste obiecte și practici sunt înzestrate. Actorul social uman este, așadar, creator de simboluri, pe care le *obiectivează* (Berger și Luckmann, 1991, p. 49). Simbolurile și obiectele rezultate sunt mai apoi integrate în universul cunoașterii comune prin sedimentarea experiențelor și biografiilor împărtășite de toți membrii comunității. Sedimentate și transmise din generație în generație, simbolurile și obiectele ajung să facă parte din tradițiile unei comunități sau ale unui grup (Berger și Luckmann, 1991, p. 85).

D. Grounded Theory

Secțiunea D prezintă motivația pentru abordarea strategiei de colectare și analiză a datelor - nevoia de a descrie un fenomen social relativ nou și destul de puțin studiat în România, actualitatea cămășii femeiești de sărbătoare revitalizate, modelele de grounded

theory pentru care am optat, precum și modul de aplicare a acestora în studiul cămășii femeiești de sărbătoare.

Strategia *grounded theory* utilizată în acest demers de cercetare a fost cel propus de Strauss și Corbin. Acest model presupune analiza și codificarea datelor în 3 etape diferite, angrenate într-un proces constant de comparații și funcții diferite, ceea ce duce la identificarea de coduri *n vivo*, coduri, concepte și categorii. Conform lui Strauss, stabilirea unei relații între concepte se realizează cu ajutorul caracteristicilor și dimensiunilor care pun bazele procesului de „comparație constantă”. Cele trei etape de codificare dezvoltate de Strauss sunt codificarea deschisă, codificarea axială și codificarea selectivă (Walker și Myrick, 2006, pp. 550-552).

Alături de strategia propusă de Strauss și Corbin, am folosit, pentru primele trei interviuri transcrise, modelul lui Kathy Charmaz, *grounded theory* de orientare constructivistă. Modelul propus de K. Charmaz se bazează pe cunoașterea directă a realității imediate și oferă metode accesibile de realizare a cercetării calitative în secolul al XXI-lea. Grounded theory din perspectivă construcționistă înseamnă asumarea relativității unor multiple realități sociale, recunoașterea co-creării mutuale a cunoașterii de către observat și observator și urmărirea înțelegerii interpretărilor a «semnificațiilor» actorilor sociali” (Glaser, 2002, p. 2). Modelul presupus de Kathy Charmaz presupune analiza datelor rând cu rând, adică analiza fiecărui rând sau a fiecărei fraze din interviu. Acest lucru permite familiarizarea cu tema studiată și cu tipul de date colectate. Pentru lucrarea de față, am folosit metoda de analiză propusă de Kathy

Charmaz pentru primele două interviuri. De asemenea, pentru a înțelege mai bine fenomenul de revitalizare, dar și pentru a fi martor la procesul de schimb și negociere de informații care are loc într-un grup de cusut, am participat activ la trei sesiuni de cusut. De altfel, sunt membru activ pe grupurile de Facebook al mai multor colective de cusut.

E. Culegerea și analiza datelor

Deoarece am folosit strategia *grounded theory*, sursele de date au fost alese după relevanța lor pentru domeniul de studiu și includ revitalizatori, albume și lucrări de specialitate redactate începând cu secolul al XIX-lea, grupuri de cusut urbane numite Șezători urbane, formele de prezență în *social media* a șezătorilor urbane, precum și fotografii cu cămăși tradiționale sau ii artisanale. Metodele principale de analiză a surselor de informații au fost interviul structurat și semi-structurat, analiza documentară, analiza fotografică, analiza tematică în cazul grupurilor de *social media* precum și observația participativă, realizată în cadrul unei șezători urbane din județul Iași.

Datele culese au fost analizate urmând standardele propuse de strategia *grounded theory*, utilizând software-ul de analiză a datelor Nvivo.

Capitolul 3. Rezultate

Capitolul trei prezintă rezultatele cercetării și este structurat pe 4 secvențe, fiecare dintre ele prezentând un concept dezvoltat pe parcursul tezei doctorale.

F. Cămașa femeiască de sărbătoare în secolul al XXI-lea

Cămașa femeiască de sărbătoare este cunoscută astăzi, în mod eronat, și sub denumirea de ie. Întreg procesul de cercetare m-a pus în fața celor doi termeni, ie și cămașă, prezentați uneori sub formă de sinonimie totală (Doagă, 1981), alteori sub formă de sinonimie parțială (Buzilă, 2011, p. 113). Este importantă această diferențiere deoarece fiecare termen are încărcătură lingvistică și socială specifică, chiar dacă, în mod teoretic, desemnează același lucru. Pentru a înțelege fiecare termen în parte este necesară explicarea istoriei impunerii lor, precum și a elementelor pe care le desemnează.

Așadar, acest capitol a prezentat o scurtă istorie a celor doi termeni, precum și modul de utilizare actuală a lor, un subcapitol fiind dedicat utilizării termenului de către revitalizatori. În cadrul aceluiași discurs din jurul cămășii femeiești de sărbătoare sau a iei artisanale, revitalizatorii fac diferența dintre iia revitalizată de ei, ca element valoric, cu valențe identitare personale și colective, și iia artizanală.

În acest context al creării și promovării cămășii tradiționale, au fost identificați o serie de actori sociali privați sau publici care joacă acest rol precum meșterii tradiționali și artizanii, muzeograful și cercetătorii și, nu în ultimul rând, membrii șezătorilor urbane.

G. Șezătorile urbane – un nou actor social pe scena cămășii femeiești de sărbătoare. Exemplificări

Această secvență prezintă cele patru șezători urbane studiate pentru această lucrare de doctorat: Șezătoare București, Șezătoare Cluj, Șezătoare Constanța și Șezătoare Ploiești. Principalele teme abordate sunt scopul șezătorilor urbane, menționat atât în secțiunea „About us” a paginii sau grupului de Facebook, cât și de către membrii intervievați și modul de organizare. Printre activitățile principale ale șezătorilor se numără studiul cămășilor vechi, vizitarea muzeelor, analiza și realizarea graficelor pentru cămăși precum și transmiterea către public a tehnicilor de lucru tradiționale sau promovarea cămășilor realizate.

Deoarece modul principal de promovare a activității șezătorilor urbane este internetul, a fost analizată și influența acestuia asupra cămașa femeiască de sărbătoare, atât ca mediu de promovare, cât și ca mediu de erodare a straielor tradiționale.

Pentru a contura și mai bine imaginea cămășii tradiționale construită în cadrul grupurilor de cusut, revitalizatorii au fost invitați să analizeze 6 ii artisanale din perspectiva respectării canoanelor tradiționale de lucru. În urma acestei analize, pe lângă o serie de criterii de tradiționalitate identificate, au fost definiți și termenii *autentic*, *tradițional* și *kitsch*.

H. Grupul Revitalizatorilor

În această secțiune este dezvoltat conceptul de revitalizator, precum și trăsăturile persoanelor care se încadrează în acest grup. Pentru a defini conceptul de revitalizator am început prin definirea termenului revitalizare, care a fost ales în urma analizei literaturii de specialitate în detrimentul altora precum *revival* și inventarea tradițiilor. Din literatura de specialitate am selectat conceptul de „revitalizare” – de unde și titlul de revitalizator, deoarece conceptul de revitalizare este definit printr-o mișcare de schimbare culturală intenționată, organizată și conștientă, prin care membrii comunității, toți sau o parte din ei, sunt nemulțumiți de un anumit aspect al culturii prezente și urmăresc schimbarea ei (Wallace, 1956, p. 265), respectiv înlocuirea acesteia cu un element cultural considerat reprezentativ pentru o comunitate dată. În cazul grupului studiat, aceștia sunt nemulțumiți de imaginea pe care portul tradițional românesc – în special cămașa, o are în mentalul colectiv național și internațional.

În urma analizei datelor, au reieșit, în primul rând, caracteristicile revitalizatorilor – acel membru al șezătorilor urbane care investește timp și resurse financiare realizării de cămăși tradiționale după modelul celor cusute înaintea secolului al XX-lea, autoeducării, dar și educării celorlalți cu privire la caracteristicile cămășilor tradiționale, precum și promovării acestora. În al doilea rând, am identificat patru tipologii de revitalizatori în funcție de raportarea lor la cămașa revitalizată: revitalizator mentor, membru în grupurile de cusut, ambasador și colecționar; precum și caracteristicile acestora.

În definierea revitalizatorilor și identificarea caracteristicilor acestora a intrat și impactul revitalizării asupra cămășilor tradiționale și standardele de lucru pe care acest proces le presupune.

I. A revitaliza sau a nu revitaliza cămașa femeiască de sărbătoare. Elemente de bună practică

Pe parcursul tezei am abordat cămașa femeiască de sărbătoare atât ca obiect tradițional, parte a istoriei noastre culturale, cât și ca obiect estetic cu valențe identitare, revitalizat în secolul al XXI-lea. Motivul redactării acestei secțiuni este dat de eterogenitatea procesului de revitalizare care, deoarece este lansat de o serie de actori sociali privați, este dependent de situația financiară a revitalizatorilor, de situația materială a pieței, de disponerea de anumite materiale, precum și de accesul la anumite cunoștințe cu privire la specificitățile fiecărei zone. Cu alte cuvinte, în acest capitol am abordat necesitatea realizării unui proces de revitalizare în acord cu caracterul viu al tradiției, prin colaborarea cu meșterii tradiționali care au primit tehnicile de lucru tradiționale în mod spontan, în familie sau comunitate, prin transmitere intergenerațională. Pe lângă aceasta am propus modelul unui ghid de revitalizare care să conțină informații despre cămășile din fiecare zonă etnografică, tehnicile de lucru, materialele folosite, motivele și semnificația lor, toate acestea pentru a garanta o revitalizare completă, cât mai aproape de standardele curente de tradiționalitate, dar și pentru a consemna, pentru generațiile viitoare, stadiul actual al tradiției realizării de cămăși femeiești de sărbătoare.

Concluzii

Capitolul dedicat concluziilor reamintește obiectivele urmărite, întrebările de cercetare aferente fiecărui obiect și expune rezultatele lucrării, prezentate ca răspuns la fiecare întrebare de cercetare în parte.

Astfel, sunt definite o serie de concepte precum cel de *revitalizare*, *revitalizare incompletă*, *cămașă femeiască de sărbătoare revitalizată estetic* și *revitalizator*.

Astfel, a revitaliza o cămașă femeiască de sărbătoare reprezintă de fapt revitalizarea unui obiect al culturii tradiționale prin studiul surselor de date de specialitate, a fotografiilor sau obiectelor de muzeu și refacerea lor cât mai aproape de original urmărind o serie de tehnici și reguli considerate ca fiind tradiționale. Revitalizarea obiectelor culturale este marcată de limita contextului cultural, educațional, posibilitatea de afaceri sau economice în care se găsește un individ

Revitalizarea incompletă continuă definiția termenului anterior, la care se adaugă refuzul de a păstra legătura cu caracterul viu al tradiției. Revitalizarea incompletă presupune aducerea în actualitate într-un mod forțat a unui obiect tradițional decimat. Revitalizarea incompletă este strâns legată de mișcarea tradiționalistă.

Termenul revitalizator, este acel individ pasionat de obiectele tradiționale specifice unei culturi, obiecte pe care, în urma studiului și a investițiilor financiare, încearcă să îl readucă în actualitate, să îl promoveze și să îl păstreze pentru noile generații. Un scop important al revitalizatorilor este educarea publicului larg asupra

obiectului și culturii din jurul obiectului revitalizat. În urma aprofundării analizei și a cercetării, au fost identificate patru tipuri de revitalizatori, în funcție de raportarea lor la cămașa revitalizată: *revitalizatorul mentor* – care se ocupă cu socializarea discipolilor în regulile de lucru și viziunea șezătorii, precum și transmiterea de informații și tehnici de lucru de bază; *revitalizatorul membru* – acel individ care face parte dintr-o șezătoare urbană și coase cămăși, dar care nu este neapărat implicat în socializarea noilor membri și care este mai degrabă axat pe coaserea cămășilor; *revitalizatorul ambasador* – membrul șezătorilor urbane care menține legătura grupului de cusut cu instituțiile publice, poartă cămășile în viața lor de zi cu zi, remarcându-se printr-o activitate crescută în *social media* pe tema revitalizării cămășii femeiești de sărbătoare și, nu în ultimul rând, *revitalizatorul colecționar* – se remarcă prin accentul pus pe colecționarea și restaurarea pieselor vechi, mai mult decât pe realizarea unora noi. Similar cu revitalizatorul ambasador, colecționarul se remarcă prin afișarea în public a obiectelor colecționate.

Ultimul termen identificat, „cămașa femeiască de sărbătoare revitalizată estetic” reprezintă rezultatul muncii revitalizatorilor și este o replică, identică sau similară, a cămășilor cusute înainte secolului al XX-lea. Sursele de inspirație pentru aceste cămăși sunt piesele din muzee sau planșele vechi. Termenul revitalizat estetic presupune inspirația din tradițional a cămășilor cusute, dar neîncadrarea lor în domeniul tradiționalului deoarece au fost realizate ca urmare a studiului cult și nu ca urmare a transmiterii naturale,

spontane, din generație în generație, în rândul familiei sau a unei comunități.

Creșterea influenței șezătorilor urbane în mediul public duce la coexistența a trei percepții ale tradiționalității portului femeiesc: 1. iia artizanală, 2. cămașa tradițională realizată de meșteri și 3. cămașa femeiască de sărbătoare revitalizată estetic.

Continuarea creșterii influenței mișcării de revitalizare, în cazul unei revitalizări complete, ar duce la educarea populației cu privire la aspectul cămășii tradiționale în detrimentul iei artizanale, ceea ce ar putea duce la o reactualizare a artizanatului în acord cu tradiția. Însă, dacă mișcarea de revitalizare nu devine una completă, imaginea nou formată despre veșmintele femeiești de sărbătoare va duce la apariția unei noi forme de kitsch dată de discordanța dintre tradiția actuală și tradiția mimată după cea specifică perioadei de dinaintea secolului al XX-lea. Asociez această nouă formă a cămășii cu kitsch-ul tradițional, în ciuda muncii depuse, a calității și acurateței istorice deoarece mimează o poziție care nu îi aparține, reprezintă un fals.

Bibliografie selectivă

- BĂNĂȚEANU, T. (1965b) *Portul popular românesc*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- BĂNĂȚEANU, T., FOCȘA, G. și IONESCU, E. (1957) *Arta populară în Republica Populară România*. București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă.
- BERGER, P. și LUCKMANN, T. (1991) *The social construction of reality. A treatise in the sociology of knowledge*. London: Penguin Books.
- BLUMER, H. (1986). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Univ of California Press.
- CHARMAZ, K. (2008) „Constructionism and the Grounded Theory Method”, în J.A. Holstein și J.F. Gubrium (ed.) *Handbook of Constructionist Research*. New York: Guilford Press, pp. 397–412.
- CORBIN, J.M. și STRAUSS, A. (1990) „Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria”, *Qualitative Sociology*, 13(1), pp. 3–21. Disponibil la: <https://doi.org/10.1007/BF00988593>.
- CRISBĂȘAN, C. (2010) *Delicte minore sau kitsch-ul de toate zilele*. București: editura Fundației Oro.
- DUMITRESCU, F. (2015) *Tradiții la superofertă. Între socoteala din agenție și cea de la raft*. Chișinău: Cartier antropologic.
- GOSSELIN, G. (1975) „Tradition et traditionalisme”, *Revue française de sociologie*, 16(2), pp. 215–227. Disponibil la: <https://doi.org/10.2307/3321035>.
- GRAZIAN, D. (2018) „Demystifying authenticity in the sociology of culture”, în L. Grindstaff, M.-C. M. Lo, și J. R. Hall (ed.) *Routledge Handbook of Cultural Sociology*. second edition. London: Routledge.
- HEDWIG, F.M. (1974) *Portul popular din România*. București: Muzeul de artă populară a Republicii Socialiste România.
- HOBSBAWM, E. (1983) *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

- HULUBAȘ, A. (2017) „Direcții de abordare a patrimoniului cultural imaterial și limitele lor direcții de abordare a patrimoniului cultural imaterial și limitele lor”. în „Anuar de Lingvistică și Istorie Literară”, tom LV, 2015, București, Editura Academiei Române, p. 141-150.
- HULUBAȘ, A. și REPCIUC, I. (2022) „Dincolo de un fenomen social: ia și valorificarea unui tipar identitar”, Revista Transilvania [Preprint], (5).
- IORGA, N. (1912) „Portul popular românesc”, Neamul românesc literar, anul al V-lea, nr. 31-32, 19 August.
- LENZERINI, F. (2011) „Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples”, European Journal of International Law, 22(1), pp. 101–120. Disponibil la: <https://doi.org/10.1093/ejil/chr006>.
- MEAD, H.G. (1932) The philosophy of the present. London: The Open Court Company.
- MIHAIL, Z. (1978) Terminologia portului popular românesc în perspectivă etnolingvistică comparată sud-est europeană. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- MIHALACHE, C. (2007) Școala și artizanatul. Interpretări culte ale artei tradiționale. Cluj-Napoca: Limes.
- Ministerul Culturii (2021b) Dosarul multinațional „Arta cămășii cu altiță - element de identitate culturală în România și Republica Moldova” a fost depus la UNESCO, <http://www.cultura.ro/>.
- MOLES, A. (1980) Psihologia kitsch-ului. București: Meridiane.
- PAIC, S. (2019) ‘Netnographic Research and the Romanian Traditional Blouse «Ia»’, Revista de Etnografie și Folclor [Preprint], (1–2).
- PETERSON, R.A. (1979) „Revitalizing the Culture Concept”, Annual Review of Sociology, 5(1), pp. 137–166. Disponibil la: <https://doi.org/10.1146/annurev.so.05.080179.001033>.
- POPESCU, I. (2002) Foloasele privirii. București: Paideia.

- REPCIUC, I. (2018) „Aspecte ale cercetării patrimoniului cultural transnațional”, Anuarul De Lingvistică Și Istorie Literară [Preprint].
- SAMURCAȘ, Al. T. (1987) Scrieri despre arta românească. Editat de C. D. Zeletin. București: Meridiane.
- SECOȘAN, E. și PETRESCU, P. (1984) Portul popular de sărbătoare din România. București: Meridiane.
- STAN, D. (2001) Sociologia ruralului tradițional românesc, vol. 1, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- STRAUSS, A.L. și CORBIN, J.M. (1996) Basics of qualitative research: Techniques and Procedures for developing Grounded Theory. Ediția a II-a. SAGE Publications, Ltd.
- SUMNER, W.G. (1940) The Folkways. A study of the Social Importance of Usages, Customs, Mores and Morals, Kindle [Preprint].
- UNESCO (2020) Basic Texts of the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Oxford.
- VĂEȚIȘI, Ș. (2008) Noile teorii etnografice și conceptul de descriere a culturii. Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene.
- VLAD, L. (2001) Imagini ale identității naționale. România și expozițiile universale de la Paris, 1867-1937. București: Meridiane.
- WALLACE, A.F.C., (1956) „Revitalization Movements”, American Anthropologist, 58(2), pp. 264–281. Disponibil la: <http://www.jstor.org/stable/665488>.